

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

Eesti Töötukassa
info@tootukassa.ee

20.12.2024 nr 2.1-1/24/1155-2851-3

Tähelepanu juhtimine

Andmekaitse Inspeksioon sai isikult pöördumise selle kohta, et Eesti Töötukassa (edaspidi Töötukassa) edastab Töötukassa teenuseid kasutavate isikute e-posti aadressid Turu-uuringute AS-le, kes seejärel saadab isikutele kutseid rahulolu-uuringutes osalemiseks. Kui isik ei vasta, saadetakse korduvaid meeldetuletusi. Isik peab e-kirjade saamise lõpetamiseks uuringus osalemisest aktiivselt keelduma.

Töötukassa on isiku sellekohasele pöördumisele vastanud: *Töötukassa üheks seadusega ettenähtud ülesandeks on hinnata tööturuteenuste mõju ja tulemuslikkust. Mõju ja tulemuslikkuse hindamiseks kasutame me rahulolu-uuringuid, mille läbiviimise tellime hankega uuringufirmalt. Töötukassa ja uuringufirma on allkirjastanud isikuandmete töötlemise lepingu, kus lepingu pooled kohustuvad töötleva isikuandmeid kooskõlas andmekaitse aktidega ning üksnes poolte vahel sõlmitud lepingu alusel. Uuringufirmal on õigus isikuandmeid kasutada üksnes tellitud uuringu läbiviimiseks ja pärast seda andmed kustutatakse.*

Kuna rahulolu-uuringu näol on tegu seadusega ettenähtud töötukassa põhiülesande täitmisega, siis selle kohta eraldi nõusolekut klientidelt ei küsita. Oleme väga tänulikud, kui te annate meile oma kliendikogemuse kohta tagasisidet, kuid kui te seda teha ei soovi, siis jätke küsimustikule lihtsalt vastamata.

Isikuandmete kaitse üldmääruse¹ (IKÜM) artikkel 6 lõike 1 alusel peab igasuguseks isikuandmete töötlemiseks olema õiguslik alus (nt seadus, isiku nõusolek, õigustatud huvi jne).

IKÜM artikli 6 lõike 1 punkti e) alusel võib isikuandmeid töödelda avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleva avaliku võimu teostamiseks. Sama artikli lõike 3 järgi kehtestatakse punktis e osutatud isikuandmete töötlemise alus vastutava töötleva suhtes kohaldatava liikmesriigi õigusega. Töötukassa on rahulolu-uuringuteks isikuandmete töötlemise põhjendamisel tuginenud Töötukassa seadusest tulenevale ülesandele, viitamata konkreetsele õiguslikule alusele.

Töötuskindlustuse seaduse § 23 lõike 1 järgi on Töötukassa eesmärk tööturupoliitika elluviimine ja töötuskindlustuse korraldamine töötuskindlustuse seaduses, tööturumeetmete seaduses, töövõimetoetuse seaduses ja teistes õigusaktides sätestatud korras. Eesmärgi täitmiseks analüüsib

¹ [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus \(EL\) 2016/679](#), 27. aprill 2016, füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta

Töötukassa tööturu olukorda ning oma tegevuse mõju ja tulemuslikkust². AKI hinnangul ei nähtu viidatud sätetest isikuandmete töötlemiseks kohustavat või seda lubavat alust.

Lisaks õiguslikule alusele on andmetöötlejal kohustus järgida ka IKÜM artiklis 5 sätestatud põhimõtteid, muu hulgas seaduslikkus, õiglus ja läbipaistvus, eesmärgi piirang ja minimaalsus.

Läbipaistvus on üks isikuandmete kaitse üldmääruse keskne põhimõte. Läbipaistvus on isikuandmete kaitse üldmääruse kohane üldkohustus, mida kohaldatakse kolme keskse valdkonna suhtes:

- 1) andmesubjektide teavitamine seoses õiglase töötlemisega;
- 2) kuidas vastutavad töötlejad teavitavad andmesubjekte nende isikuandmete kaitse üldmääruse kohastest õigustest ja
- 3) kuidas vastutavad töötlejad aitavad kaasa andmesubjektide õiguste kasutamisele³.

Läbipaistvuse põhimõte võtab peamiselt arvesse seda, et inimesel on võimalik eelnevalt teada saada ja kindlaks määrata, milline on tema isikuandmete töötlemise ulatus ja selle tagajärjed. Oluline on, et inimest ei üllataks hiljem, kuidas tema isikuandmeid kasutatakse. See on ühtlasi IKÜM artikli 5 lõike 1 kohase õigluspõhimõtte oluline aspekt⁴.

Läbipaistvuse põhimõte eeldab, et kogu isikuandmete töötlemisega seotud teave ja sõnumid on lihtsalt kättesaadavad, arusaadavad ning selgelt sõnastatud. See tähendab, et Töötukassa poole pöördumisel ja teenuste kasutamisel peab inimesel olema võimalik teada saada mis eesmärgil, kuidas ja milliseid isikuandmeid asutus tema kohta töötleb. Samuti peab inimesele olema ettenähtav, kellele ja mis eesmärgil võib asutus isiku andmeid veel edastada. Inimeste teavitamist reguleerivad täpsemalt IKÜM artiklid 12–14, mis kohustavad andmetöötlejat koostama konkreetsed andmekaitsetingimused.

AKI on seisukohal, et pelgalt seadusest tulenev ülesanne, analüüsida Töötukassa tegevuse, sealhulgas töötuskindlustuse ja rakendatavate tööturumeetmete ning töövõime hindamise ja töövõimetoetuse mõju ja tulemuslikkust, ei võimalda inimesel ette näha tema isikuandmete töötlemist ja töötlemise tingimusi sel eesmärgil. Seaduses sätestatud kohustus analüüsida mõju ja tulemuslikkust ei määratle, kuidas seda ülesannet täita. Oma tegevuse mõju ja tulemuslikkuse hindamiseks sobiva meetodi või vahendi valiku otsustab Töötukassa. Töötukassa teenuseid kasutanud isikute küsitlemine kolmanda isiku vahendusel ei ole ainus võimalik viis selle eesmärgi täitmiseks, mistõttu ei ole selline isikuandmete töötlemine inimesele ettenähtav. Seda enam, et praegusel juhul ei ole isikul võimalik tema andmete sel eesmärgil ja viisil kasutamisest teada saada ka Töötukassa kodulehel avaldatud [andmekaitsetingimustest](#).

Seetõttu leiab inspeksioon, et isikuandmete töötlemine Töötukassa tegevuse mõju ja tulemuslikkuse analüüsimise eesmärgil ja kolmandale isikule küsitluste läbiviimiseks edastamisel ei ole IKÜM põhimõtetega kooskõlas. Osas, milles andmetöötlus ei vasta täielikult IKÜM artikkel 5 lõikes 1 sätestatud põhimõtetele, on andmetöötlus keelatud.

AKI-le laekunud isiku pöördumise, Töötukassa vastuse ja Turu-uuringute AS saadetud küsitlusest loobumise vastuseks antud informatsiooni pinnalt võib järeldada, et rahulolu-uuringus osalemine ja küsitlusele vastamine on isikule vabatahtlik. Isikul on võimalik osalemisest ilma negatiivsete tagajärgedeta loobuda. Seega toimub küsitluses osalemine sisuliselt isiku nõusolekul.

² Näiteks töötuskindlustuse seaduse § 23 lg 2 p 6 järgi analüüsib tööturu olukorda ning töötukassa tegevuse, sealhulgas töötuskindlustuse ja rakendatavate tööturumeetmete ning töövõime hindamise ja töövõimetoetuse mõju ja tulemuslikkust ja tööturumeetmete seaduse § 6 lg 8 järgi tööhõiveprogrammi elluviimise raames vastavalt tööhõiveprogrammis sätestatule. Viimasel juhul küll korraldab Vabariigi Valitsuse 29.09.2023 määruse nr 90 „Tööhõiveprogramm 2024–2029“ § 5 lg 3 kohaselt mõju hindamise kas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium või Eesti Töötukassa.

³ Artikli 29 töörihma [suunised määruse 2016/679 kohase läbipaistvuse kohta](#), punkt 1

⁴ samas, punkt 10

IKÜM artikli 6 lõike 1 punkt a järgi võib isikuandmeid töödelda, kui andmesubjekt on andnud nõusoleku töödelda oma isikuandmeid ühel või mitmel konkreetsel eesmärgil. Seega peab isikuandmete töötlemise kontekstis isiku informeeritud nõusolek andmetöötlusele eelnema.

Nõusolek on IKÜM tähenduses andmesubjekti vabatahtlik, konkreetne, teadlik ja ühemõtteline tahteavaldus, milles isik nõustub enda kohta käivate isikuandmete töötlemisega. Isikul on õigus nõusoleku andmisest keelduda ning igal ajal nõusolek tagasi võtta ilma, et sellest tekiks talle kahjulikke tagajärgi⁵.

AKI mõonab, et avaliku sektori asutuse poolt võib isikuandmete töötlemisel isiku nõusolekule tuginemine olla problemaatiline. Nõusolekut ei saa lugeda vabatahtlikult antuks olukorras, kui isik ja andmetöötleja on selgelt ebavõrdses olukorras, nt kui Töötukassa teeb isiku suhtes siduvaid haldusotsuseid. Kui isikuandmete töötlemine toimub avaliku võimu teostamise või avaliku ülesande täitmise käigus, ei ole andmetöötlejal õigust küsida isikult lisaks ka nõusolekut samade andmete töötlemiseks. Selline olukord on isikut eksitav ega vasta üldmääruse tingimustele.

Siiski ei ole avaliku sektori asutuste andmetöötlustest nõusolek kui õiguslik alus välistatud. Nõusoleku alusel võib isikuandmeid töödelda selliste juhtumite puhul, kus tõesti isikul on õigus otsustada oma andmete töötlemise üle kartmata kahjulikke tagajärgi, näiteks asutuse lisategevuste puhul, mis ei ole seotud avaliku ülesande või võimu teostamisega. Samas paneb see andmetöötlejale kohustuseks nõusoleku puhul tõendada, et nõusolek on antud vabatahtlikult, vastasel juhul ei ole nõusolek kehtiv. Isikuandmete vastutava töötlejana on Töötukassa kohustuseks tagada kehtiva nõusoleku olemasolu isiku rahulolu-uuringusse kaasamiseks, sealjuures peab nõusoleku küsima ka isiku kontaktandmete edastamiseks uuringu läbiviijale.

Töötukassa poolt isikule antud selgituse põhjal võib mõista, et asutusel uuringusse kaasatud isikute kehtivad nõusolekud puuduvad. Seega AKI hinnangul võib isikuandmete töötlemine Töötukassa poolt tegevuse tulemuslikkuse ja mõju analüüsimise ülesande täitmisel toimuda ilma õigusliku aluseta ning vastuolus isikuandmete töötlemise põhimõtetega.

Eeltoodust tulenevalt juhime Töötukassa tähelepanu sellele, et isikuandmete töötlemine peab alati olema seaduslik ja koosõlas isikuandmete töötlemise põhimõtetega. Seega palume Teil üle vaadata ja tagada, et Töötukassale pandud seaduslike ülesannete täitmisel vastaks isikuandmete töötlemise protsessid isikuandmete kaitse üldmääruse kõikidele nõuetele.

Analoogsete märgukirjade kordumisel või kahtluse korral on Andmekaitse Inspektsioonil õigus teostada igal ajal ette teatamata kontrolli või algatada järelevalvemenetlus. Käesolevale tähelepanu juhtimisele inspektsioon vastust ei oota.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Anu Suviste
jurist
peadirektori volitusel

⁵ Vt nõusoleku kohta lisaks AKI [kodulehelt](#).